

Академик ДРАГУТИН П. ВУКОТИЋ,
предсједник ЦАНУ

Поздравна ријеч
ЗА ОТКЛАЊАЊЕ
ЈЕЗИКОСЛОВНИХ НЕСУГЛАСИЦА

Врло поштовани колеге и цијењени гости,

Уважени предсједник Организационог одбора овог Скупа, по четврти пут ми је указао част и подарио обавезу да вас срдачно поздравим, захвалим на учешћу и пожелим успјешан рад.

Сматрам да у дому Академије не би било долично, чак ни поздравна слова, сводити на пуку форму и протоколарну садржину. Заправо, свако би овдје требао да говори о проблемима које најбоље познаје и бави се прикладним пословима, који му највише одговарају.

Будући да је за овај скуп одабрана строго научна тематика, која не припада ужем кругу мојих интелектуалних преокупација, узимам слободу да укажем на актуелне језикословне неспоразуме, без жеље или претензија да се о њима у Академији воде расправе попут оних које се посљедњих пет година објављују у дневној штампи и периодичним, научно-стручним публикацијама.

Уздржавајући се сувишних коментара, подсећам да су скоро истовремено, у 1993. години издата два правописа српског језика, пропраћена стручним, али и лаичким критикама, са призвучима политичких квалификација и међусобних дисквалификација аутора.

У новинама, а посебно у стручним часописима, написано је много чланака у којима су узајамно упућиване замјерке ауторима и присталицама Правописа који је издала Матица српска и оног у издању "Унирекса" из Никшића.

Програм "језичког уједињења", саопштен на Другом конгресу српских интелектуалаца 1994. године, поједини научници су тумачили као покушај да се "ијекавски изговор протјера из српског књижевног језика".

Научно друштво за неговање и проучавање српског језика доставило ми је, дописом од 28. X 1996. године, саопштење Министарства просвјете и Министарства за културу Републике Србије о "једнострано и сепаратно објављеној одлуци о употреби Матичиног правописа од 1993. године, и поред тога што је наука рекла да је тај приручник неупотребљив." У одговору сам, и поред стручне некомпетентности, изразио сопствено увјерење да би настале неспоразуме требало благовремено рјешавати искључиво у директном и толерантном дијалогу заинтересованих и за ову област квалификованих стручњака, а не преко административно надлежних министарстава.

Одјељење језика и књижевности Српске академије наука и уметности доставило је Црногорској академији предлог за формирање Одбора за стандардизацију српског језика, 24. II 1997. године, који је Предсједништво ЦАНУ прихватило.

На Конститутивној сједници овог Одбора одржаној у Београду, 12. XII 1997. године, поднио сам предлог за "безусловну равноправност употребе екавског и ијекавског изговора", пошто у Споразуму о оснивању Одбора за стандардизацију српског језика нијесу изричито поменуте, вјековима постојеће, разлике у књижевним наречјима. Предлог о подједнаком третману оба дијалекта је, претходно и прије усвајања, уписан у текст Споразума.

Одбор за стандардизацију српског језика доставља Црногорској академији, 17. VIII 1998. године "Белешку са заједничке седнице двеју комисија одбора", на којој је разматрано и усвојено Саопштење Одбора под насловом: "У одбрану достојанства српске језичке науке". Истовремено су нам достављене фотокопије текстова штампаних у "Политици", 1. и 8. августа 1998. године под насловом: "Слово о српском језику" и главним насловима: "Равноправност екавице и ијекавице" и "И ћирилица и латиница".

Завршавајући са овим репетиторијумом лингвистичких несугласица, које су вјероватно познате свим учесницима овог Скупа, желио бих да, овим намјерним тематским промашајем, замолим знамените и уважене слависте да се уздржавају од жестоких полемика и убиствено јаких ријечи. Уосталом, људи се не могу разумјети на језику мржње, а још се мање могу споразумјети. Каже се да сујета прати несигурност. Гњев је, по Сенеки, кратко лудило. Познато је да љутња није савезник отмјености. Заправо, и ратови не почињу бомбама, већ необузданим ријечима, увредама и обманама.

Главни научни проблеми у наступајућем вијеку треба да се усредсреде на обезбјеђивање што дужег и што квалитетнијег живљења. Људ-

ски вијек се може продужити до 125 или чак 150 година. Потребно је омогућити природне услове егзистирања, уз хармоничан однос са хомосфером. Треба очувати есенцијалну животну средину и нормализовати менталне и моралне прилике у социјалном окружењу. То су фундаментални научни мегапројекти намијењени трећем миленијуму.

Увијек је живот постављао циљеве науци. А основни циљ науке се састоји у пружању бољих животних услова људском роду.

У поређењу са наведеним, предстојећим научним проблемима - постојећи неспоразуми у србистици, без обзира на њихов значај, изгледају лако решиви. Уосталом, лингвисти процјењују, да ће се, почетком наступајућег вијека, четвртина свјетског становништва споразумијевати енглеским језиком. Међутим, матерњем језику, без обзира на његов назив, на коме се остварују почетне говорне навике и социјализација личности, треба дати апсолутну предност над другим, макар како савршено наученим језицима.

Лингвистички сукоби најчешће наступају злоупотребом језика у политичке сврхе. Сувише је много завада између људи и народа, условљених прагматичним политичким мотивима, да разлике у дијалектима не би требале да буду разлог за крупне и непомирљиве спорове.

Неподударност матерњег језика и етничке припадности, етничка алтерфонија, није тако ријетка, и често бива социјално неутрализована функционалним билингвизмом, који се спонтано успоставља код добросусједских односа и међу благородним људима.

Дакле, о теоретским неусаглашеностима треба коректно и академски расправљати, допуштајући право опоненту на супротна гледишта и могуће заблуде о језичким нијансама и финесама, које не могу да ремете међуљудске разговоре и лако споразумијевање.

Научне спорове не треба политизовати и уздизати на ниво судбинског националног или државног питања.

На крају, молим уважене колеге да ми не замјере што сам сматрао за потребно да, умјесто уобичајених поздравних ријечи, изразим искрене наде да се поменути лингвистичке несугласице превазиђу искључиво научним језиком аргумената и беневоленције.

Желим да Четврти лингвистички скуп, под именом гласовитог и недостижног Радосава Бошковића, буде плононосан, а свим драгим учесницима угодан боравак, уз много личне среће и стваралачких задовољстава.

